İSRÂ VE MİRAC

Değerli mü'minler!

Bugünkü sohbetimizde İsrâ ve Mi'rac'tan söz edeceğiz.

İsrâ, gece yürüyüşü demektir. Peygamberimizin, biraz sonra açıklayacağımız bu akıllara durgunluk veren mucizesi geceleyin olduğu için bu adı almıştır. Kur'an-ı Kerim bu olayı bu kelime ile ifade etmiştir.

Mi'rac ismi de yükseğe çıkmak manasına olan "uruc"tan alınmıştır ki merdiven, asansör demektir. Mi'rac ile ilgili hadislerde bu kelime kullanılarak "Yükseğe çıkarıldım" buyurulduğundan bu olaya "Mi'rac" da denmiştir. İslâm dünyasında bu olay genelde bu kelime ile bilinmektedir.

Sözlük anlamları bu olan İsrâ ve Mi'rac, Peygamberimizin üstün makamlara yükselişi ve Allah'ın yüce katına kabul edilişi olayıdır. Yüce yaratıcıya yakınlığın en üstün derecesi olan Mi'rac, beşer anlayışı çizgisinin ötesinde bir olaydır. Çünkü bu olayın fizik kanunları ile açıklanması mümkün değildir.

Olay Nerede ve Ne Zaman Meydana Gelmiştir

Mi'rac olayının ne zaman meydana geldiği kesin olarak bilinmemektedir. Bunun sebebi İslâmiyet'ten önce câhiliyet zamanında Araplar arasında yıl tarihin olmayışıdır.

Kesin olarak bilinen, Mi'rac'ın hicretten önce Mekke'de meydana gelmiş olmasıdır.

Tarihi, ayı ve günü konusunda birbirinden farklı rivayetler vardır. Biz zamanı da dikkate alarak önemli bazı rivâyetleri özet olarak nakletmekle yetineceğiz.

Büyük hadis ve kelâm alimi olan ve 1448-1517 tarihleri arasında yaşamış bulunan Kastalânî, Peygamberimizin hayatı üzerine yazdığı "el-Mevâhibu'l-Ledüniyye" adlı eseri ve 1710 tarihinde vefat etmiş olan Zürkânî'nin şerh ettiği bu eserde şu bilgilere yer verilmiştir: Ünlü alim ve tarihçi İbn Kuteybe (H.213-267) ile allâme İbn Abdülberr (H.368-463), Mi'rac'ın, kamerî aylardan Recep ayında olduğunu söylerler. İmam Nevevî (H.631-676) bu tarihi gerçeğe daha yakın bulur. Ayrıca hadis alimi Abdülganî el-Makdisî (H.659)'de bu tarihi kabul eder, hatta Mi'rac'ın Recep ayının 27'nci Cuma gününde vuku bulduğunu söyledikten sonra: "Müslümanlar bu tarihi benimsemiş bulunuyor ve bunu en doğru rivâyet kabul ediyorlar" der.[386]

Mi'rac hakkındaki ihtilaf, sadece vuku bulduğu tarih konusunda değildir. Olayın nasıl olduğu, ruh ile mi cesed ile mi vuku bulduğu da ihtilaflıdır. Bu konuda farklı görüşler olmakla beraber alimlerin çoğunluğuna göre Mi'rac hem ruh ve hem de cesetle birlikte meydana gelmiştir. Esasen bu konudaki âyet ve hadisler incelendiği ve Mi'rac'ın Mekke'li müşrikler arasında meydana getirdiği yankı dikkate alındığında çoğunluğun görüşünün doğru olduğu yani Mi'rac'ın hem ruh ve hem de cesedle birlikte olduğu anlayışıdır.

İşte buna göre İslâm dünyasında Mi'rac Recep ayının 27'nci gecesinde kutlana gelmiştir.

Olay Nasıl Oldu?

Buhârî ve Müslim'de yer alan rivâyetlere göre olay şöyle olmuştur:

Peygamberimiz Mekke'de, evinde iken veya Kâbe'de bulunduğu sırada Cebrâil aleyhi's-selâm bazı meleklerle birlikte gelerek Peygamberimizin göğsünü açmışlar, içini zemzem ile yıkadıktan sonra hikmet ve iman nuru doldurmuşlardır.

Peygamberimizle ilgili göğüs açma (şerh-i sadr) denilen olay budur. Ancak bu olay ne zaman ve nerede olmuştur? Bu, ihtilaflıdır. Bazıları bunun, sütannesi Halime'nin yanında iken çocukluğunda olduğunu söyler-

386 *Zurkânî*, c. I, s. 307-308.

ken, diğer bazıları ise bir defa Halime yanında, bir defa da Mi'rac'tan önce olmak üzere iki defa olduğunu söylerler.

Şah Veliyyullah ed-Dehlevî, bu olayı yani göğüs açma olayını manevî bir operasyon olarak değerlendirir ve: "Peygamberimizin ruhunda meleklik ruhunun üstün gelmesi, tabiat özelliklerinin yok olması, tabiatın, kudsiyet âleminin ilhamlarına tabi olması" ile yorumlamaktadır.[387]

Bir gün Peygamberimize soruldu:

–Ey Allah'ın Resülü, göğüs açılır mı? Peygamberimiz.

–Evet, açılır, buyurdu.

–Nasıl olur? diye sorduklarında, Peygamberimiz:

–Bir nurdur ki Allah onu mü'minin kalbine atar, o da onunla ferahlanır, açılır, buyurdu.

–Onun alâmeti nedir? dediler. Peygamberimiz:

–Aldanma yurdu (dünyadan) uzaklaşmak, ebediyet yurduna (âhirete) yönelmek ve gelmeden önce ölüm için hazırlanmaktır, buyurdu.[388]

Peygamberimizin Mi'rac'tan önce göğsünün açılması, o muazzam olaya bir hazırlık, göreceği olaylar karşısında rahat olması ve kendini kaybetmemesi içindir.

Daha sonra Cebrâil aleyhi's-selâm Peygamberimizi "Burak"a bindirerek birlikte Kudüs'teki Mescid-i Aksa'ya geldiler. Manevî bir binit olan Burak'ı Peygamberimiz şöyle tarif ediyor: "Bu, merkepten büyük, katırdan küçük uzun ve beyaz bir hayvandı. Adımını gözünün görebildiği en son noktaya koyardı."

İsrâ sûresinde Mi'rac'ın bu bölümü ile ilgili şöyle buyurulmaktadır:

سُبْحَانَ الَّذٖٓى اَسْرٰى بِعَبْدِهٖ لَيْلًا مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ اِلَى الْمَسْجِدِ الْاَقْصَا
الَّذٖى بَارَكْنَا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ اٰيَاتِنَاۜ اِنَّهُ هُوَ السَّمٖيعُ الْبَصٖيرُ.

"Kulu Muhammed'i bir gece Mescid-i Haram'dan' kendisine bir kısım

387 *Hüccetüllahi'l-Baliğa*, c. II, s. 866.
388 İbn Kesir, *Tefsiru'l-Kur'ani'l-Azîm*, c. II, s.174.

âyetlerimizi göstermek için çevresini mubarek kıldığımız Mescid-i Aksa'ya götüren Allah'ın şanı ne yücedir. ''Doğrusu O, işitir ve görür.[389]

Peygamberimiz burada (Peygamberlerin ruhlarına imam olarak) namaz kılmış ve bütün Peygamberler de onunla beraber kılmışlar.

Sonra Mi'rac getirildi. Mi'rac, asansör gibi yükseğe çıkaran manevî bir araçtır. Buna Cebrâil aleyhi's-selâm ile beraber bindiler ve göklere çıktılar. Birinci semaya vardıklarında, Cebrâil aleyhi's-selâm:

–Açınız, dedi. İçerden bir ses:

–Kimsin? diye sordu.

–Ben Cebrâil'im.

–Yanında kimse var mı?

–Muhammed (sas.) var.

–Muhammed gönderildi mi? (Peygamber olarak görevlendirildi mi) Evet, gönderildi. Kapı açıldı ve Peygamberimiz birinci semâya varmış oldu. Orada, sağında ve solunda bir çok gölgeler olan bir adam gördü. Bu adam, sağına baktıkça gülümsüyor, soluna baktıkça da ağlıyordu. Peygamberimizi görünce:

–Merhaba sâlih Peygamber, hoş geldin, iyi oğul, dedi. Peygamberimiz Cebrâil aleyhi's-selama kim olduğunu sordu. Cebrâil aleyhi's-selam da Hz. Adem olduğunu söyledi. Etrafındaki gölgeler de onun soyu idi. Sağındakiler cennetlik olanlar, solundakiler de cehenneme girecek olanlardı. Onun için Hz. Adem sağına baktıkça seviniyor, gülüyordu. Soluna baktıkça da üzülüyor ve ağlıyordu.

Peygamberimiz Cebrâil aleyhi's-selam'ın kılavuzluğunda yoluna devam etti. İkinci semâya vardılar. Orada birinci semâda olduğu gibi aynı sorular soruldu ve aynı cevaplar verildi. Böylece her semada bir Peygamber ile karşılaştılar. İkinci semada Yahya ve İsa, üçüncü semada Yusuf, dördüncü semada İdris, beşinci semada Harun, altıncı semada Musa ve yedinci semada İbrahim (as.) ile karşılaştılar. Karşılaştığı Peygamberlerin her biri kendisini selamlamış; hoş geldin salih Peygamber, iyi kardeş, dediler.

Daha sonra, "Sidretü'l-Müntehâ"ya vardılar. Sidretü'l-Müntehâ, gökleri, cennetleri kucaklayan ulu varlık ağacıdır. Peygamberlerin ve melekle-

389 İsrâ, 17/1.

rin erebildikleri ilmin son noktasıdır. Ondan ilerisine ne bir melek ne bir Peygamber yaklaşamaz. İlerisi gayb alemidir. Allah'tan başka kimsenin ilmi oraya ulaşmaz.

Peygamberimiz Sidretü'l-Müntehâ'ya varınca Necm sûresinde ifade buyurulduğu üzere: "Sidreyi bürüyen bürümüştü."[390] Yani Sidre'yi bir nûr kaplamıştı. Bundan ötesi tarif ve bayana sığmayan bir âlemdi. Buraya kadar Peygamberimize arkadaşlık ve kılavuzluk eden Cebrâil aleyhi's-selam burada kaldı ve: "Bir parmak ucu kadar öteye yaklaşmış olsaydım yanardım" dedi.

Bundan sonra Peygamberimiz: "Refref" ile yükselip Allah'ın divanına yaklaştı. (Refref, görmeye engel geniş örtü ve perde demektir ve Allah'ın divanı hadimlerinden biridir.) Nitekim Mevlid'de Süleyman Çelebi bu anı tarif ederken:

–"Söyleşürken Cebrâil ile kelâm,

Geldi Refref önüne verdi selâm,

Aldı ol şâh-ı cihanı ol zaman

Sidreden gitti ve götürdü heman.

Mirac'ın bundan sonra ki esrar dolu ulvî sahneleri ise Necm sûresinde şöyle ifade edilmektedir.

فَاَوْحٰٓى اِلٰى عَبْدِه۪ مَٓا اَوْحٰىۜ. مَا كَذَبَ الْفُؤَادُ مَا رَاٰى اَفَتُمَارُونَهُ عَلٰى مَا يَرٰى. وَلَقَدْ رَاٰهُ نَزْلَةً اُخْرٰىۙ. عِنْدَ سِدْرَةِ الْمُنْتَهٰى. عِنْدَهَا جَنَّةُ الْمَاْوٰىۜ. اِذْ يَغْشَى السِّدْرَةَ مَا يَغْشٰىۙ. مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَغٰى لَقَدْ رَاٰى مِنْ اٰيَاتِ رَبِّهِ الْكُبْرٰى.

"Allah o anda kuluna vahyedeceğini etti. Muhammed'in gözünün gördüğünü gönlü yalanlamadı. Ey inkarcılar onun gördüğü şey hakkında kendisi ile tartışıyor musunuz? Andolsun ki Muhammed Cebrâil'i sınırın sonunda (Sidretü'l-Müntehâ'da) başka bir inişte de görmüştür. Orada Me'vâ cenneti vardır. Sidre'yi bürüyen bürüyordu. Muhammed'in gözü

390 Necm, 53/5.

oradan ne kaydı ne de onu aştı. Andolsun ki Rabbinin varlığının büyük delillerini gördü."[391]

Âyet-i Kerîme'lerde Peygamberimize vahyedildiği bildiriliyor, ancak neyin vahyedildiği açıklanmıyor.

Bu makamda Peygamberimize üç ilâhî ihsanda bulunulduğu hadis-i şeriflerde ifade buyuruluyor. Bunlar:

1. Beş vakit namaz. Mi'rac hediyesi olarak Peygamberimizin getirdiği beş vakit namaz, aynı zamanda mü'minin Mi'rac'ı sayılmıştır.

2. Allah'a ortak koşmayanların bağışlanacağı müjdesidir.

3. Bakara sûresinin sonundaki üç âyet ki, İslâm'ın temel inanç esaslarını tamamlamakta ve Müslümanların çektiği üzüntü ve sıkıntıların sona erdiği müjdelenmektedir.

Âyet-i Kerimeler şöyledir:

لِلّٰهِ مَا فِى السَّمٰوَاتِ وَمَا فِى الْاَرْضِۜ وَاِنْ تُبْدُوا مَا فٖٓى اَنْفُسِكُمْ اَوْ تُخْفُوهُ
يُحَاسِبْكُمْ بِهِ اللّٰهُۜ فَيَغْفِرُ لِمَنْ يَشَٓاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَٓاءُۜ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ
قَدٖيرٌ. اٰمَنَ الرَّسُولُ بِمَٓا اُنْزِلَ اِلَيْهِ مِنْ رَبِّهٖ وَالْمُؤْمِنُونَۜ كُلٌّ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَمَلٰٓئِكَتِهٖ
وَكُتُبِهٖ وَرُسُلِهٖۜ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ اَحَدٍ مِنْ رُسُلِهٖۗ وَقَالُوا سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا غُفْرَانَكَ
رَبَّنَا وَاِلَيْكَ الْمَصٖيرُ. لَا يُكَلِّفُ اللّٰهُ نَفْسًا اِلَّا وُسْعَهَاۜ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا
مَا اكْتَسَبَتْۜ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَٓا اِنْ نَسٖينَٓا اَوْ اَخْطَاْنَاۚ رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَٓا
اِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذٖينَ مِنْ قَبْلِنَاۚ رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهٖۚ
وَاعْفُ عَنَّاۗ وَاغْفِرْ لَنَاۗ وَارْحَمْنَاۗ اَنْتَ مَوْلٰينَا فَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرٖينَ.

"Gökte ve yerdekilerin hepsi Allah'ındır. İçinizdekileri açığa vursanız da gizleseniz de Allah ondan dolayı sizi hesaba çekecektir. Sonra dilediğini affeder, dilediğine azap eder. Allah her şeye kadirdir.

391 Necm, 53/10-18.

"Peygamber Rabbi tarafından kendisine indirilene iman etti, mü'minler de iman ettiler. Her biri Allah'a, meleklerine, kitaplarına, Peygamberlerine iman ettiler. Rabbimiz! affına sığındık, dönüş sanadır, dediler.

Allah her şahsı, ancak gücünün yettiği ölçüde yükümlü kılar. Herkesin kazandığı (hayır) kendisine, yaptığı kötülük de kendisinedir. Rabbimiz! unutursak veya hataya düşersek bizi sorumlu tutma. Ey Rabbim, bizden öncekilere yüklediğin gibi bize de ağır bir yük yükleme. Ey Rabbimiz, bize gücümüzün yetmediği işler de yükleme. Bizi affet. Bizi bağışla. Bize acı. Sen bizim Mevlâ'mızsın. Kafirler topluluğuna karşı bize yardım et."[392] Âmîn.

İşte Peygamberimiz bu müjdelerle Mi'rac'tan dönüyordu.

Peygamberimiz Mi'rac'ta Allah'ı Gördü mü?

Yukarda özetlediğimiz Mi'rac, Peygamberler arasında yalnız Muhammed Mustafa (sas.)'e nasip olmuştur.

Muhammed'den diğer yok dahil olmuş Kâbe Kavseyn'e,

Kirâm-ı Enbiyâ'dan girmedi bir ferd o mabeyne,

Haremgâh-ı visale Ahmed'i tenha alıp Mevlâ,

O halvet mahsus oldu Hazret-i Sultan-ı Kevneyne.

Yani Muhammed'den başka Kâbe Kavseyn'e gıren yoktur. Büyük Peygamberlerden hiç kimse o saraya girmedi. Sevgili ile buluşma haremine yüce Allah Ahmed'i yalnız aldı. O başbaşa kalma iki cihan sultanına tahsis edildi.

Olay esnasında Peygamberimiz pek çok ilâhî âyetler görmüştür ki, sahih hadislerde bunlara işaret buyurulmuştur. Esasen Kur'an-ı Kerim'de Peygamberimizin Mi'rac sebebi açıklanırken, "Kendisine bir kısım âyetlerimizi göstermek için" buyurulmuştur. O gece Peygamberimiz pek çok şey gördü, ancak Allah'ı gözleriyle görmüş müdür? Bu hususta ne Kur'an-ı Kerîm'de ve ne de hadislerde kesin bir ifade bulunmamaktadır. Bunun için bu konuda İslâm âlimleri arasında farklı görüşler ortaya çıkmıştır. Bu husus ile ilgili görüşlere ve bu görüşlerin dayandığı delillere yer vermeden önce bir hususu açıklamakta yarar vardır. O da Allah'ı görmenin caiz olup olmadığı husustur.

Akaid kitaplarında konu ile ilgili şu ifade yer almaktadır:

---

392 Bakara, 2/284-286.

"Allah'ı görmek aklen câiz ve naklen sâbittir."[393] Yani Alllah'ı görmenin imkânsız olduğuna dair aklî bir delil bulunmamaktadır. Kur'an-ı Kerîm'de de Allah'ın görülebileceğini gösteren âyetler vardır. Nitekim:

قَالَ رَبِّ اَرِنٖٓي اَنْظُرْ اِلَيْكَۜ قَالَ لَنْ تَرٰينٖي وَلٰكِنِ انْظُرْ اِلَى الْجَبَلِ فَاِنِ اسْتَقَرَّ مَكَانَهُ فَسَوْفَ تَرٰينٖيۚ

"Mûsa", Ey Rabbim, bana kendini göster, sana bakayım"dedi. Allah, sen beni göremezsin, ama dağ yerinde kalırsa sen de benigöreceksin, buyurdu."[394]

Bu âyet-î kerîme Allah'ı görmenin mümkün olduğuna iki yönden delâlet etmektedir.

Birisi, Hz. Mûsa Allah'ı görmek istemiştir. Eğer Allah'ın görülmesi mümkün olmasaydı, o, böyle bir istekte bulunmayacaktı. Çünkü bir Peygamberin Allah hakkında caiz ve mümteni olan şeyleri bilmesi gerekir.

Diğeri ise, Allah Teâlâ yüce zâtının görülmesini dağın yerinde kalmasına bağlamıştır. Dağın yerinde kalması ise mümkün olan bir şeydir. O halde Allah'ın görülmesi de mümkündür.[395]

Ayrıca mü'minlerin kıyâmet günü Allah'ı göreceklerine dair ayetler ve sahih hadisler vardır.[396]

Bu kısa açıklamadan sonra şimdi konumuza dönelim ve Peygamberimizin Mi'rac'da Allah'ı görüp görmediğini inceleyelim.

Mi'rac olayına ışık tutan âyetlerde Peygamberimizin Allah'ı gördüğüne dair açık bir şey yoktur. Bu olayın bazı safhalarını açıklayan âyetler ashab-ı kirâm tarafından farklı şekillerde yorumlanmıştır.

Kadı Iyad (H.476-544) İslâm âlimlerinin bu konuda farklı görüşler ortaya koyduklarını söylüyor.

Hz. Aişe ve taraftarları Peygamberimizin Mi'rac'da Allah'ı gözleri ile

---

393 *Şerhu'l-Mevakıf*, c. II, s. 368.
394 A'raf, 7/143.
395 *Şerhu'l-Mevakıf*, c. II, s. 368.
396 Kıyame, 75/23; Mutaffifîn, 83/15; Yunus, 10/26; Buhârî, "Salât", 16; Müslim, "Mesâcid", 37.

uyanık halde görmediğini söylerken, İbn Abbas (ra.) ve onun görüşünü benimseyenler, bunun aksini savunarak Allah'ı gördüğünü iddia ediyorlar.

Mesrûk (ra.) şöyle demiştir. Hz. Aişe'ye:

–Vâlide, Muhammed (sas.) Rabbini gördü mü? dedim. O:

–Söylediğin sözlerden tüylerim diken diken oldu. Nasıl oluyor da bunu bilmiyorsun. Üç şey vardır ki, onları her kim sana söylerse yalan söylemiş olur:

–Her kim Muhammed (sas.) Rabbini gördü derse yalan söylemiş olur, dedi ve sonra:

لَا تُدْرِكُهُ الْاَبْصَارُۘ وَهُوَ يُدْرِكُ الْاَبْصَارَۚ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ

"Onu gözler idrâk edemez. O ise bütün gözleri idrak eder. O, gerçek lütuf sahibidir. Her şeyden de haberdardır."[397]

وَمَا كَانَ لِبَشَرٍ اَنْ يُكَلِّمَهُ اللّٰهُ اِلَّا وَحْيًا اَوْ مِنْ وَرَآئِ حِجَابٍ اَوْ يُرْسِلَ رَسُولًا فَيُوحِيَ بِاِذْنِه۪ مَا يَشَاءُۜ اِنَّهُ عَلِيٌّ حَك۪يمٌ

"Ya bir vahiy ile bir perde arkasından, yahut bir elçi gönderip de kendi izniyle dileyeceğini vahyetmesi olmadıkça, Allah'ın hiçbir beşere söz söylemesi vaki olmamıştır."[398]

Âyetlerini okudu.

Sana her kim yarın ne olacağını bildiğini söylerse yalan söylemiş olur dedi ve:

وَمَا تَدْر۪ي نَفْسٌ مَاذَا تَكْسِبُ غَدًاۜ

"Hiç bir kimse yarın ne kazanacağını bilemez."[399] Âyetini okudu.

Her kim sana Peygamberin bir şey sakladığını söylerse yalan söylemiş

397 En'am, 6/103.
398 Şûra, 42/51.
399 Lokman, 31/34.

olur, dedi ve:

يَآ اَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَآ اُنْزِلَ اِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَۜ وَاِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُۜ

“Ey Peygamber, Rabbinden sana indirileni tebliğ et. Eğer yapmazsan Allah’ın Peygamberliğini tebliğ ve ifa etmemiş olursun.”[400] Ayetini okudu. (Hz. Aişe devamla) Fakat Peygamberimiz Cebrâil (as.)’i kendi sûretinde iki defa gördü, dedi.[401]

İbn Mes’ûd (ra.) da Hz. Aişe’nin görüşündedir.[402]

عَنْ اَبِى ذَرٍّ قَالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللّٰهِ (ص): هَلْ رَأَيْتَ رَبَّكَ؟ قَالَ: نُورٌ اَنَّى اَرَاهُ

Ebû Zer (ra.) da şöyle demiştir: “Peygamberimize sordum:

–Ey Allah’ın Resûlü, Rabbini gördün mü? dedim. Peygamberimiz:

–O, bir nûr, O’nu nasıl göreyim, buyurdu.[403]

Hz. Aişe ve onunla birlikte ashaptan bazılarının, Peygamberimizin, Allah’ı gördüğünü kabul etmemelerine karşılık İbn-i Abbas (ra.) ve onunla birlikte diğer bazı sahabiler ve bazı İslâm âlimleri Mi’rac’da Peygamberimiz Allah’ı görmüştür, demişlerdir.

İkrime (ra.) Şöyle demiştir: “İbn Abbas (ra.): “Muhammed, (sas.) Rabbini gördü.” dedi. Ben:

“Gözler O’nu idrak edemez.” buyurulmuyor mu? dedim, İbn Abbas:

–Allah gerçek nuru ile tecelli ettiği zaman öyledir, diye cevap verdi.[404]

Yine İbn Abbas (ra.): “İbrahim (as.)’ın Allah’ın dostu olmasına, Mûsa (as.)’ın Allah ile konuşmasına ve Muhammed (as.)’ın Allah’ı görmesine şaşıyor musunuz?” demiştir.[405]

---

400 Maide, 5/67.
401 Buhârî, “Tefsîru’l-Kur’an, Sûre ve’n-Necm”, 1; Müslim, “İman”, 77.
402 Askalânî, *Fethu’l-Bârî*, Mısır, 1948, c. IX, s. 493.
403 Müslim, “İman”, 78.
404 Tirmizî, “Tefsîru’l-Kur’an”, 54.
405 *Fethu’l-Bârî*, c. VIII, s. 492.

Görülüyor ki, Peygamberimizin Mi'rac'da Allah'ı görüp görmediği konusunda iki görüş vardır. Hz. Aişe ve taraftarlarına göre Peygamberimiz, Allah'ı görmemiş; İbn Abbas ve onun görüşünde olanlara göre ise Allah'ı görmüştür.

Bu incelemeden de anlaşılacağı üzere bu hususu ifade eden kesin bir şey yoktur. Sadece Mi'rac'tan söz eden âyetlerin bir kısmının ashap tarafından farklı yorumlanması sonunda bu görüşler ortaya çıkmış bulunmaktadır. Esasen Hz. Aişe ile İbn Abbas (ra.) da onun kalbi ile Allah'ı görmüş olduğunu iddia etmiş olması muhtemeldir. Böylece her ikisinin görüşü telif edilmiş olur. Nitekim İkrime'nin İbn Abbas (ra.)'dan rivayetine göre, İbn Abbas şöyle demiştir:

مَا كَذَبَ الْفُؤَادُ مَا رَاٰى.

"Muhammed'in gözünün gördüğünü gönlü yalanlamadı." Âyet-i kerimesinin tefsirinde, "O'nu kalbi ile gördü." demiştir.[406] Ata'nın da İbn Abbas'tan aynı mealde rivâyeti vardır.[407] Hatta İbn Abbas (ra.)'ın: "Resûlullah Rabbini gözü ile değil, kalbi ile görmüştür." dediği de rivayet edilmiştir.[408]

Bunun içindir ki Said İbn Cübeyr: "Peygamberimiz Rabbini gördü diyemem, görmedi de diyemem." dediği rivayet edilmiştir.[409]

En doğrusunu Allah bilir.

Evet, değerli mü'minler, Peygamberimiz böylece bu mübarek yolculuğu tamamlayarak aynı gece evine döndü.

Mi'rac'ın Yankıları

Peygamberimiz evine döner dönmez gece olup bitenleri ailesine ve arkadaşlarına anlattı. Her söylediğinin gerçek olduğunda şüphe olmayan Peygamberimize ailesi ve arkadaşları inanmıştı. Mekke'lilerin bazıları olayı duyar duymaz şaşkına dönmüşler; bir gecede bu kadar yer hiç gezilir mi demişlerdi. Çünkü onlar Mi'rac'taki üstün gerçekleri kavrayacak seviyede değillerdi. Bu sebeple Mi'rac olayı kendilerine anlatılınca inanmadılar.

406 Necm, 53/11.
407 *Umdetü'l-Kârî*, c. XIX, s. 199.
408 Müslim, "İman", 77.
409 *Aliyyü'l-Kârî*, Şifa Şerhi, c. I, s. 422.

Her şeyi maddî ölçülere göre değerlendirdikleri için böyle şey olur mu? dediler. Kainatta olup bitenlerden, Allah'ın sonsuz kudretinden haberleri yoktu. Her yeni şeye karşı gelen câhil halk seviyesinden yükselmiş değillerdi. Kervanların bir ayda gidip bir ayda geldikleri mesafeyi Muhammad (sas.) bir gecede nasıl alabilecek, dediler. Halbuki Hz. Muhammed onların kullandıkları vasıtaları kullanmış değildi. O, Burak'a binmişti. Burak, şimşek manasındaki berk kökünden gelir. O halde Mi'rac'ta şimşek sür'ati vardır.

Evet, değerli mü'minler, Mekke'liler bu olay karşısında şaşkına döndüler. Hemen Ebû Bekir (ra.)'e koştular ve Peygamberimizin İsrâ'ya dair verdiği haberi ona naklettiler. Hz. Ebû Bekir onlara:

–Muhammed'in doğru sözlü olduğuna kanaatim vardır. Bu kanaatimi size de bildiririm, dedi. Onlar:

–Demek Muhammed (sas.)'in bir gecede Mescid-i Aksâ'ya gidip sonra dönüp geldiğini sen de tasdik mi ediyorsun? dediler. Hz. Ebû Bekir:

–Evet, tasdik ediyorum. Değil bu, bundan daha ziyade uzaklarına da meleklerin gökten haber getirdiklerine de inanmışımdır, dedi. Bu cihetle Ebû Bekir (ra.)'e "Sıddık" denildi.

Peygamberimizin daha önce Mescid-i Aksâ'ya gitmediğini biliyorlardı. Onun için kendisine Mescid-i Aksâ ile ilgili sorular sordular. Peygamberimiz çok bunaldı. Çünkü bir an uğrayıp geçtiği bir yer hakkında ne kadar bilgisi olabilirdi. Kendisi bu anı şöyle anlatıyor:

"Kureyş beni yalanlayınca Mescid-i Haram'a gidip Hicr'de ayakta durdum. Bundan sonra Allah bana Beyt-i Makdis ile gözümün arasındaki mesafeyi kaldırdı da ne sordularsa bakarak haber vermeye başladım.[410]

İşte Mi'rac ve safhaları kısaca böyle.

Mi'minin Mi'rac'ı sayılan namazın farz kılındığı bu mübarek gecede yüce yaratıcıya yönelmeli, O'ndan af ve bağış dilemeliyiz. Birbirimize sevgi ile yaklaşmalı düşmanca davranışlardan uzak durmalıyız. Sağlıkla kavuştuğumuz bu kutlu günleri değerlendirmeli ve Allah'ın lütfettiği sayısız nimetlerine şükretmeliyiz.

Bu duygularla hepinizin Mi'rac kandilini kutlar, bu mübarek gecenin hepimiz için hayra vesile olmasını yüce Mevlâ'dan dilerim.

---

410 Buhârî, "Menakıb", 41; Müslim, "İman", 75.